

Kárpátalja megoldást vár

Kövér György jól ismeri a kárpátaljai magyarság helyzetét, körülményeit, hiszen eddigi életének túlnyomó részét a Szovjetunióban, illetve Ukrajnában volt kénytelen eltölteni. Az általános és középiskolát Ungváron végezte, majd a lemergi egyetemen szerzett diplomát légi-geodézia szakon. Bejárta Közép-Ázsiát, Szibériát és Mongóliát, öt évet dolgozott az északi sarkkörön túli Csutokán. Miután a 80-as évek végén visszatért Ungvárra, egyik szervezője és alapítója lett a Kárpátaljai Magyarok Kulturális Szövetségének. A 90-es évek elején a KMKSZ jelöltjeként megválasztották Ungvár alpolgármesterének. 2007-ben megkapta a magyar állampolgárságot, de a határ menti Záhony lakójaként továbbra is tevékeny résztvevője a kárpátaljai magyar közéletnek. Tagja a Délalföldi 56-os vitézi rendnek.

- Csatlakozásunkkal a schengeni egyezményhez az ukrán állampolgárságú magyarok számára jelentősen nehezedtek a határ átlépésének feltételei. A jelenlegi hatalom, a Gyurcsány-kormány az európai uniós elvárásokkal magyarítja a szigorításokat, ám több kárpátaljai nemzetiséget mégis pozitív diszkriminációban részesít EU-tag anyaországuk.

- Így igaz, sőt a románoknak jelentősen megkönnyítették az állampolgárság megszerzését. Kárpátalján van egy Alsóapsa nevű színtiszta román település, ahol román konzulátus működik. Ott pedig mindenki megkaphatja a román állampolgárságot - az EU egész területére érvényes útlevelel együtt -, aki beszél románul vagy okiratokkal bizonyítja származását. Magától értetődően jár az állampolgárság a román nemzetiségű ukrán állampolgárok nem román házastársának is.

- Kárpátalján, illetve Nyugat-Ukrajnában lengyelek és szlovákok is élnek. Velük mi a helyzet?

- A lengyeleknek jár a Karta Polaka nevű igazolvány, amely öt évig érvényes és korlátlan idejű tartózkodást, valamint a lengyel állampolgárokéval azonos jogokat - kivéve a választásokon való részvételt - biztosít az anyaországban. A lengyeligazolványnak is nevezhető okmány birtokosai vízum nélkül léphetnek át a határon, utazási kedvezményeket kapnak, munkát vállalhatnak és tanulhatnak Lengyelországban. A szlovákok pedig ingyen vízumot biztosítanak azoknak, akik a határtól számított 50 kilométeren belül laknak.

- És mi a helyzet a magyarokkal?

- Az 50 kilométeres határ menti sávban élők részére egyszerűsített vízumot vezettek be, ami 20 euróba kerül. Ennek beszerzése sok utánjárással és nem csekély anyagi ráfordítással lehetséges. Továbbá egy Magyarországon élő embernek is számos igazolást kell beszereznie, legkevesebb 10 ezer forint körüli költséggel, ha - meghívólevelet küldve - vendégül kívánja látni Kárpátalján élő rokonát.

- Az ön által említett 50 kilométeres sáv magában foglalja az összes magyarlakta települést?

- Túlnyomó részüket igen, de ezen a vonalon túl is vannak városok és falvak jelentős magyar népességgel. Például Rahó és Ökörmező is távolabb van a határtól 50 kilométernél. Arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy Ukrajnában Kárpátalján kívül is élnek magyarok. Például Lembergben, ahol működik is egy magyar egyesület. Rájuk viszont már nem vonatkoznak a kedvezmények, a határoktól több mint 50 kilométerre élő magyarok ugyanolyan feltételekkel kapnak vízumot, mint például a kijevi ukránok.

- Tehát az ott élő nemzetrészünkkel való törődést illetően lenne mit tanulnunk a lengyelektől és a románoktól.

- Egyértelműen elmondhatjuk, hogy a Kárpátalján élő nemzetiségek közül anyaországától a magyar kapja a legkevesebb törődést. De még mostohább bánásmódra számíthatnak azok a magyarok, akik Kárpátaljáról elkerülve a volt Szovjetunió távolabbi területein telepedtek le.

Nekik még a jelképes értékű, szinte semmiféle jogot nem biztosító magyarigazolvány sem jár.

- Tudna mondani egy konkrét példát?

- A saját testvérem esetét említem. Kövér Jenő még a szovjet időkben végezte el kémia szakon a leningrádi egyetemet, ahol tanári állást ajánlottak fel neki. Jelenleg is Szentpéterváron él és tanít, nemzetközi szak tekintélynek számít a kémiai kutatások területén. Bár bevezetését követően azonnal kérte a magyarigazolványt, nem kaphatta meg a csupán jelképes értékű okmányt, azzal az indoklással, hogy az csak a hazánkkal határos országokban élő magyaroknak jár. Márpedig ő jelenleg Oroszországban él, amely nem határos Magyarországgal.

- Az elmúlt napok híreiből úgy tűnik, hogy a kárpátaljai magyarságot komoly veszély fenyegeti az ukrán nacionalisták részéről. Milyen befolyással rendelkeznek azok a szélsőségesek, akik a Vereckei-hágón megrongálták a honfoglalási emlékművet?

- Ezt az akciót, és több más magyarellen es megmozdulást is, egy szélsőségesen nacionalista ukrán párt hajtotta végre, amelynek Szvoboda a neve. Tyahnyboknak hívják a vezérüket, hangoskodó, kötekedő magatartást tanúsítanak, de csupán csekély támogatottsággal rendelkeznek. Főleg Galíciában szervezkednek, ám arról nincs tudomásom, hogy Kárpátalján bárki is támogatná őket. Az ukránokra általában nem jellemző az agresszív nacionalizmus. Az oroszokkal szembeni ellenérzéseket is a félelem motiválja, hiszen körülbelül húszmillióan vannak, és az ország jelentős részén ők alkotják a többséget. Bizakodásra adhat okot, hogy a magyar településeken kitűzött piros-fehér-zöld zászlók és a magyar feliratok, utcanevek senkit nem zavarnak. A gyűlölet szításával kampányoló párt, a Szvoboda pedig mélyen a parlamenti küszöb alatt teljesített a legutóbbi választásokon.

- Ugyanakkor magyar képviselő sem került be a kijevei parlamentbe.

- Ennek nincs különösebb jelentősége, mert a magyarság mindössze 0,4 százalékát teszi ki Ukrajna lakosságának. Egy magyar képviselő pedig - aki csakis valamelyik ukrán párt listájáról kerülhetne be a kijevei parlamentbe - se nem oszt, se nem szoroz. Sokkal értékesebb lehetne a magyar kormány támogatása, kiegészülve Kárpátalja választott testületeiben való részvételünkkel. Sajnos az ungvári önkormányzatban nem számottevő a magyar jelenlét, de a megyei tanács tagjainak 20 százaléka magyar nemzetiségű, így Kárpátalján számottevő erővel rendelkezünk, megkerülhetetlen politikai tényező vagyunk. Ezt és a magyar állam támogatását kellene kihasználnunk annak érdekében, hogy megvédjük és erősítsük a magyar oktatást, valamint elérjük kulturális igényeink támogatását az ukrán költségvetésből.

- A nemzetiségi jogokért folytatott küzdelemben mennyire lehet partnere a magyaroknak a Kárpátalján ugyancsak őshonos ruszin lakosság?

- Sok ukrán még a létét is tagadja a ruszinoknak, ám a kárpátaljai szlávoknak legalább a fele ehhez a nemzethez tartozik. Az üldöztetés miatt csak kevesen, körülbelül 10 ezren vállalták fel a népszámláláskor ruszin identitásukat, de az utcán egyre gyakrabban hallani a ruszin beszédet, ami jelentősen különbözik az ukrántól. Bár a ruszinok és az ukránok többé-kevésbé megértik egymást, a két nyelv körülbelül annyira tér el egymástól, mint például a cseh a lengyeltől. Az autonómiatörekvéseket illetően a ruszin nép a magyarság természetes szövetségese.

- Hogyan lehetne megnyugtató megoldást találni a schengeni határokon kívül rekedt kárpátaljai magyarság gondjaira?

- A legegyszerűbb megoldás az lenne, ha minden egyes magyarnak - aki igényli - kiadnák a magyar útlevelet. Erre pedig az lenne jogosult, aki beszél magyarul. Még akkor is, ha más nemzetiségűként sajátította el nyelvünket. Nyelvi alapon a jogosultság könnyen ellenőrizhető,

és ez a megoldás teljes mértékben kizárja a korrupciót. Aki beszél magyarul és magyarnak vallja magát, kapja meg az útlevelet, bármilyen távol is él a határtól. A lengyelek és a románok is hasonló módon oldották meg Ukrajnában élő kisebbségük támogatását, és lépéseiket nem kifogásolta az Európai Unió. Tehetetlenséget csupán a magyar kormány tanúsít.

- Ön a Délalföldi 56-os vitézi rend hadnagya. Milyen célok érvényesítéséért küzd ez a szervezet?

- Vitézi rendünk nem politikai párt, de elítél minden olyan kijelentést és cselekvést, ami csorbítja a magyarság érdekeit. Ugyanakkor támogatjuk a nemzetünk összetartozását erősítő tevékenységeket, kezdeményezéseket. Azért dolgozunk, hogy a magyarság iránt elkötelezett, pártérdekektől független hazafias erők kezébe kerüljön a hatalom, megalakuljon egy olyan magyar kormány, amely képes a nemzet felemelésére, egyesítésére.

Varga Imre